

III. Béla királyunk

III. Béla és Bizánc

Királyunk életében fontos szerepet játszott ez a nagyhatalom. Fiatalkorának meghatározó helyszíne volt Konstantinápoly, ahol fontos dolgokat tanult meg az uralkodással kapcsolatban is. **Válaszoljatok egész mondatokkal az alábbi kérdésekre!**

1. Kik voltak III. Béla szülei?
2. Miért került az ifjú Béla Bizáncba?
3. Milyen rokoni kapcsolat fűzte III. Istvánhoz, akivel Manuél császár megegyezett?
4. Milyen nevet vett fel az ifjú Bizáncban?
5. Eljegyezték a bizánci császár, Manuél lányával. Ki volt ez a hölgy?
6. Az eljegyzés után ő lett a bizánci trón várományosa. Melyik évben?
7. Végül nem Béla lett az uralkodó. Miért?
8. A bizánci sereg egyik legfontosabb egységét alkották a kataphraktoszok. Kik voltak ők?
9. Melyik felesége állt rokoni kapcsolatban a bizánci császárral?
10. Bizánci évei hatására külön hivatalt állított fel a királyi okmányok kezelésére. Mi ez a hivatal?

1. _____

2. _____

5. és 6. osztály - Mintafeladatok

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

Egy gazdag uralkodó

III. Béla azon kevés magyar uralkodók közé tartozik, akiknek jövedelme a nyugat-európai királyok bevételével vetekedett. De honnan is származott ez magas jövedelem? **Karikázzátok be a helyes válaszok betűjelét!**

Mi az urbura?

- É. a kitermelt ércek után fizetendő illeték
- S. a királyi birtokról beszedett termények
- T. a városok adója

Mi a monopólium?

- E. pénzbevétel a kereskedőktől
- R. egy áruval való kizárólagos kereskedési jog
- L. a király által kivetett, hadi célokra fordítandó adó

Kiktől származott a vám-bevétel?

- G. jobbágyok
- E. kereskedők
- A. egyház

Mennyi jövedelme volt az uralkodónak a királyi birtokok bevételeiből?

- F. az összes bevétel kb. 85%-a
- G. az összes bevétel kb. 42%-a
- L. az összes bevétel kb. 28%-a

Melyik termékkel kereskedhettek csak a király megbízottjai?

- É. gabona
- Á. só
- N. haszonállat

Mi a kamara haszna?

- L. a pénzbeváltásból származó jövedelem
- G. a monopólium jogán forgalmazott árukból származó jövedelem
- R. a városok egyösszegű adója

5. és 6. osztály - Mintafeladatok

Ha a bekarikázott betűket megfelelő sorba rendezitek, egy értelmes szót kaptok!

A szó: _____

Magyarázzátok meg a jelentését!

Gesta Hungarorum

A XII. századból származik az első mű, ami a magyarok történetét leírja. A latin nyelvű írás alkotóját nem ismerjük, ő saját magát csak „a jó emlékezetű Béla király jegyzője” néven emlegeti.

Válaszoljatok a kérdésekre!

Hogyan nevezzük a történetírót, aki minden bizonnyal III. Béla kortársa volt?

A mű írója szerint miért nevezték el a magyarokat hungárusoknak?

Az írás szerint a kijevei vezér kiknek a segítségét kérte a magyarok ellen?

Ki volt Árpád örököse, utódja?

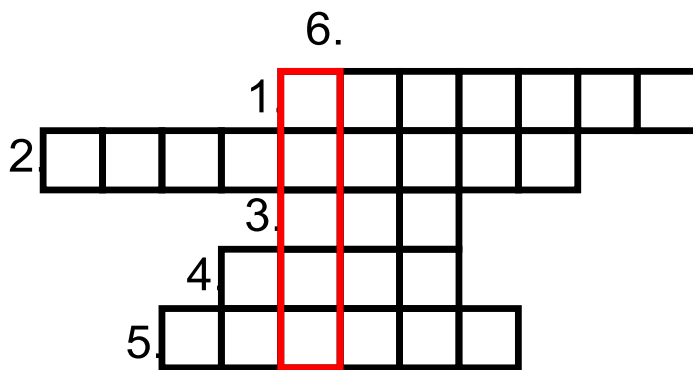

5. és 6. osztály - Mintafeladatok

A királyi központ

III. Béla idején a királyi központ is átalakuláson ment át. Európai mércével mérve is élvonalbelivé vált a vár, ahol pezsgő élet várta a látogatókat. Ennek a várnak a központja volt a lakótorony. **Ha megfejtitek az alábbi rejtvényt, megtudjátok, hogy milyen toronynak hívták!**

1. kereszties háborúba tartó német-római császár, III. Béla vendége volt
2. az ország központja III. Béla idején
3. első feleségével ennyi közös gyermekük született
4. a király apjának neve, II. ...
5. III. Béla második felesége, Capet ...

Az Időutazó naplója

A múltba visszatérni, akár csak képzeletben is, egy izgalmas és csodálatos dolog. Versenyünk valamennyi fordulójában el fog kísérni benneteket ez a feladat. Ti, az Időutazók egy naplót vezettek, és fordulónként egy-egy naplóbejegyzést készítették az adott korról megadott szempontok alapján.

Ezt a feladatot mindig külön lapon készítsétek el, és egy régi naplóhoz hűen illusztráljátok! Terjedelme egy, maximum kettő A4-es lap legyen! A feladat megoldásánál végezzetek kutatómunkát az adott korról, tehát munkátok tartalmazzon tényszerű információkat, és természetesen használjátok a fantáziátokat is! Az értékelésnél pontozzuk a tartalmi elemeket (a feladat instrukciójának megfelelően), a fogalmazást és az illusztrációt.

A magyar írásbeliség kezdetét III. Béla uralkodónk idejére tesszük. 1181-ben elrendelte, hogy minden elé kerülő ügyet foglaljanak írásba, ugyanakkor elrendelte a királyi kancellária felállítását, aminek feladata a központi hatalom okmányainak kezelése lett. Országglása alatt keletkezett legrégebbi összefüggő magyar nyelvemlékünk, a *Halotti beszéd és könyörgés*, továbbá a legrégebbi magyar uralkodói jövedelem-összeírás, s a legrégebbi magyar történeti mű, a *Gesta Hungarorum*. **Képzeljétek azt, hogy ebben a korban íródeákok vagytok, akik egy kolostorban iratokat másoltok! Készítsetek egy naplóbejegyzést! Milyen körülmények között éltek és dolgoztok? Milyen iratokat másoltok? Szeretitek-e a magyar nyelvet vagy inkább latinul írtok?**

5. és 6. osztály – Mintafeladatok

Csoportos feladat

Nézzétek meg a youtube video megosztó portálon a *Magyarország Története 6. rész - I. Lászlótól III. Béláig: A Két Lovagkirály* című részt – különös tekintettel az utolsó 5 percre!

<https://www.youtube.com/watch?v=1Ox5h7N6r6k>

Készítsetek egy A/4-es oldal terjedelemben képes összefoglalót arról, amit hallottatok a filmrészletben III. Béláról!

Várak, kastélyok története Magyarországon

Barangolások Magyarországon

Tegyük egy kirándulást Magyarország négy híres várába! Felismeritek, melyek ezek? Segítünk azzal, hogy megadjuk nektek várkapitányaik nevét.

1. Dobó István

2. Zrínyi Miklós

3. Jurisics Miklós

4. Kerecsényi László

Írjátok a vonalra a várak nevét!

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. és 6. osztály - Mintafeladatok

Az alábbi térképen jelöljétek be a négy várat annak a városnak a kezdőbetűjével, ahol található!

Várak a török korban

A magyar váraknak, elsősorban a végváraknak, a török időkben jutott a legnagyobb szerep. Ekkor az összezsugorodott ország területét erődítések láncolata oltalmazta a támadásoktól. **Töltsétek ki a következő táblázatot! A táblázatba XVI. századi események kerüljenek be!**

az ostrom éve	vár	a védők parancsnoka
1521		Móré Mihály
	Kőszeg	
		Nyáry Lőrinc
1552	Temesvár	
		Szondy György
	Eger	
1566		Zrínyi Miklós
1596		Nyáry Pál

A táblázatban az 1566-os ostrom után az adott vár a törökök kezébe került, akik aztán mégsem folytatták útjukat eredetei céljuk, Bécs felé. Miért?

Vár a Bükk lábánál

Az ország egyik legszebb vára festői környezetben található. A magyar uralkodók kedvelt pihenőhelye volt hosszú időn át. Diósgyőr ma már nem különálló település, hanem Miskolc része.

Döntsétek el, hogy az alábbi állítások igazak-e, s írjatok a megfelelő rubrikájába I vagy H betűt!

1. A ma is látható barokk stílusú erődítmény a tatárjárás után épült.
2. A vár valószínűleg egy korábbi földvár helyén épült fel.
3. A vár Nagy Lajos királyunk kedvelt tartózkodási helye volt.
4. 1372-ben itt írta alá I.Lajos király a Kassát szabad királyi várossá nyilvánító adománylevelet.
5. A vár később a magyar királynék jegyajándéka lett.
6. Tulajdonosai között említhetjük Luxemburgi Erzsébetet, aki Zsigmond király felesége volt.
7. Habsburg Mária volt az utolsó királyné, aki ezen falak között élt.
8. A török időkben Ferdinánd király a várat zálogba adta.
9. 1596-ban a törökök elfoglalták Diósgyőr várát.
10. Ez a hely ihlette Petőfi Sándor Alkony című versét.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.

Kastélyok az országban

A kastélyok a főurak lakóhelyei voltak Európa szerte. A várakkal ellentétben itt a fényűzés került előtérbe az építkezések folyamán. Magyarországon a XVII. század folyamán épültek az első kastélyok, de a legtöbb a török kiűzése után, majd később, a XIX. század folyamán épült.

Az alábbiakban felsoroltunk tíz kastélyt. Ez a tíz kastély Magyarország három megyéjében található. Nézzetek utána, melyik ez a három megye, majd csoportosítsátok eszerint a kastélyokat!

1. Hamvay- kúria, Gödöllő
2. Bory vár
3. Wessely-kastély, Szilvásvárad
4. Orczy-kastély, Gyöngyös
5. Prónay-kastély, Acsa
6. Győry-kastély, Perkáta
7. Vigyázó-kastély, Vácrátót
8. Grassalkovich-kastély, Hatvan
9. Zichy-kastély, Sárszentmihály
10. Ráday-kastély, Pécel

megye	megye	megye

Gyöngyszem a Balaton mellett

A keszthelyi Festetics-kastély az ország egyik ékköve. A barokk stílusban épült kastélyt gyönyörű francia-kert veszi körül. Az épület csodálatos kiállításoknak ad otthont, amit mindenkinek érdemes meglátogatni.

Válaszoljatok az alábbi kérdésekre egész mondatokkal!

1. Ki kezdte el építtetni a kastélyt?
2. Melyik évben kezdődtek meg a munkálatok?
3. Milyen stílusban épült a kastély?
4. Melyik gróf építtetett külön szárnyat a könyvtárnak?
5. Milyen kiállítás tekinthető meg a kocsiházban?
6. Te melyik két, ugyanebben a stílusban épült kastélyt ajánlanád megtekintésre ismerőseidnek?

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

5. és 6. osztály - Mintafeladatok

Az Időutazó naplója

A múltba visszatérni, akárcsak képzeletben is, egy izgalmas és csodálatos dolog. Versenyünk valamennyi fordulójában el fog kísérni benneteket ez a feladat. Ti, az Időutazók egy naplót vezettek, és fordulónként egy-egy naplóbejegyzést készítenek az adott korról megadott szempontok alapján.

Ezt a feladatot mindig külön lapon készítenek el, és egy régi naplóhoz híven illusztrálják! Terjedelme egy, maximum kettő A4-es lap legyen! A feladat megoldásánál végezzetek kutatómunkát az adott korról, tehát munkátok tartalmazzon tényszerű információkat, és természetesen használjátok a fantáziátokat is! Az értékelésnél pontozzuk a tartalmi elemeket (a feladat instrukciójának megfelelően), a fogalmazást és az illusztrációt.

Válasszátok ki kedvenc várakat vagy kastélyokat, és képzeljétek azt, hogy abban a korban éltek ott, amikor az adott vár vagy kastély a fénykorát élte! Mutassátok be az épületet, és az életet a várban/kastélyban!

5. és 6. osztály - Mintafeladatok

Csoportos feladat

Nézzétek meg az alábbi várakról szóló filmet: Magyar várak napjainkban és fénykorukban!

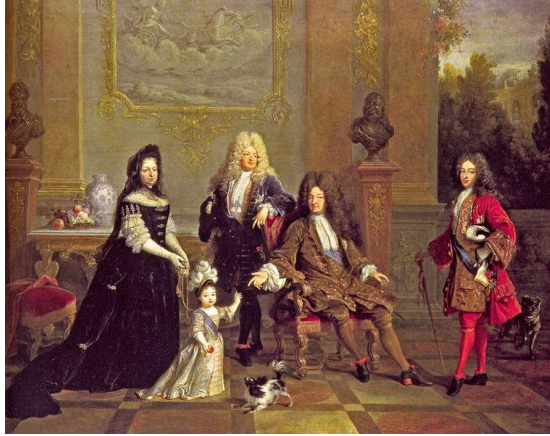
<https://www.youtube.com/watch?v=SGD15DprmWo>

Soroljátok fel a filmben látható várakat, számozzátok meg és jelöljétek a térképen!

A Napkirály udvarában

A Napkirály élete a számok tükrében

Az európai uralkodók közül a leghosszabb ideig trónon levő király volt, akinek uralma alatt a kultúra és a gazdaság is rohamosan fejlődött Franciaországban. Az államigazgatás és jogtudomány terén magas szintű oktatásban részesült, s egyeduralmat valósított meg országában.

Válaszoljatok az alábbi kérdésekre egész mondatokkal!

1. Mikor született a Napkirály?
2. Hány évesen került a trónra?
3. Ki irányította az országot, amíg Lajos gyermek volt?
4. Mektől meddig tartott a nemesek felkelése, a Fronde, amit a király kiskorúságára hivatkozva robbantottak ki?
5. Hány évesen nagykorúsították az uralkodót?
6. Mikor kötött házasságot Ausztriai Mária Terézia hercegnővel?
7. Hány gyermekük született?
8. Mikor vont vissza a protestánsok vallásszabadságával kapcsolatos rendelkezését?
9. Hány éves volt halálakor?
10. Mennyi idős volt dédunokája, amikor követte őt a trónon?

5. és 6. osztály - Mintafeladatok

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

Miért nevezték Napkirálynak?

XIV. Lajos alacsony termetű uralkodó, csupán 162 cm magas volt, ezért valahogyan meg kellett teremteni a királyi tekintélyt. A hódolatot különböző külsőségekkel is igyekeztek biztosítani, pl. azzal, hogy 26 cm magas sarkú cipőbe bújt, s a parókáját is megmagasították. Ehhez képest igazán nagy teljesítmény, hogy a király kiválóan, vagyis oly könnyedén táncolt, hogy őszintén megcsodálták az udvarban.

5. és 6. osztály - Mintafeladatok

Döntsétek el az alábbi állításokról, hogy melyik igaz és melyik hamis!

1. A Napkirályt a Nagy jelzővel is illették: ő lett a „Nagy Uralkodó”.
2. Egy alkalommal majdnem belefulladt egy tóba, mert még egy szolga sem ügyelt rá.
3. Még nem volt tíz éves, mikor polgárháború robbant ki az országban, s megtapasztalta, hogy mit jelent nélkülözni.
4. Nem politikai érdekből kötött házasságot, szerelemből vette nőül Ausztriai Mária Teréziát.
5. Uralkodóként meg volt győződve róla, hogy ő az Isten földi helytartója, s isteni kegyelemből teljhatalmat gyakorolt.
6. A Napkirály ötvennégy éven át napi nyolc órát foglalkozott az uralkodói mivoltából fakadó feladatokkal.
7. Hatalma miatt a nemesség nem mert szembeállni vele, sem lázadni ellene.
8. A művészeknek megparancsolta, hogy dicsőítsék, s tegyék magukévá az ő szépségről és természetéről vallott nézeteit.
9. A művészeket pártfogolta, de Moliere-t a nagy népszerűsége miatt nem kedvelte.
10. Uralmát a nagy filozófus, Voltaire Augustus császáréhoz hasonlította.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.

5. és 6. osztály - Mintafeladatok

Pillantsunk be a Napkirály udvarába!

Lajos a spanyol etikettet formálta át, és cifrázta ki a maga ízlése szerint, melyből egy pici részlet is megsejteti, milyen ceremóniák közepette zajlott az élet körülötte.

Reggel a főkomornyik széthúzta a királyi ágy függönyeit, a lakájok beengedték azokat az urakat, akiknek joguk volt jelen lenni az uralkodó ébredésének magasztos pillanatánál. A király kilépett a nyoszolyából, s rövid imája után a főkomornyik illatos parfümöt csöpögtetett a kezére. Ez volt a reggeli mosdás. Utána az első kamarás feladta a papucsát, átnyújtotta a házikabátot a főkamarásnak, aki azt rásegítette az uralkodóra. Lajos karosszékbe ült, a borbély leemelte a hálósapkáját, megfésülte a haját, közben a kamarás tükröt tartott a felség arca elé... Azután a szobába vonultak a hercegek, főurak, marsallok s más előkelőségek, s színdarabként nézték végig, hogy öltözik fel a király, aki szerette ruháin az aranypszomántot. Ilyen díszet más csak Lajos pecsétes engedélyével viselhetett. Ha borús volt a reggel kétágú gyertyával világítottak neki, mindenki más csak egyágúval világíthatott.

A tárgyait is tisztelet övezte. Ha valaki áthaladt a hálótermén, az ágya előtt térdet kellett hajtania. A beágyazás is külön szabályok szerint történt, s azok betartására egy kamarás ügyelt.

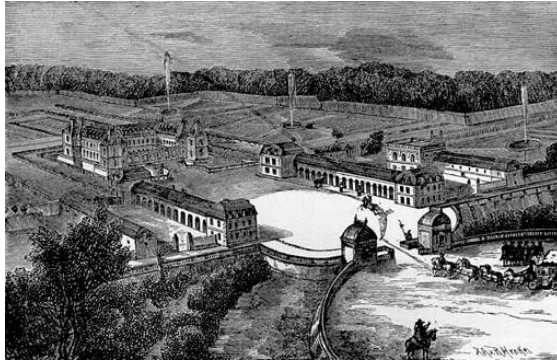
Az ebéd még nagyobb parádé közepette zajlott le. El lehet képzelni a fényűző étkezést két szám alapján is: a konyhában 448 fő dolgozott, mellettük szolgák és inasok, s rájuk 96 arra érdemesült nemes felügyelt. A lefekvés szertartása hasonlított a reggeli ceremóniához, de szembetűnő különbség volt a mosakodásban: olyan törülközőt hoztak a királynak, amelynek egyik vége nedves volt, a másik száraz. A nedves résszel megtörölte az arcát és a kezét, a szárazal pedig felitatta a nedvességet. Vízben nem szokott fürödni. Tudjuk róla, hogy 1665-ben például egy alkalommal fürdött.

Nézzetek utána, mit jelentenek az alábbi szavak!

etikett, ceremónia, nyoszolya, komornyik, kamarás, pszománt

A legpompásabb kastély

A világ egyik legmonumentálisabb építménye XIV. Lajos nevéhez köthető. Ez a híres versailles-i kastély, ahol mindenütt pompával és fényűzéssel találkozhatott az ember, de a téli estéken bizony a víz is befagyott az edényekben.

Olvassátok el az alábbi szöveget és pótoljátok a hiányzó dolgokat belőle!

Az első francia uralkodó, aki Versailles-ban építkezésbe fogott _____ volt, s egy vadászkastélyt építtetett itt. A Napkirály parancsára a ma is megcsodálható kastélyt _____-ben kezdték el építeni, s sokszor egyszerre 30 ezer ember dolgozott rajta. A kastély _____ stílusban épült. _____-ben az uralkodó ide tette át a székhelyét. A királyi lakosztályok az első emeleten, a palota középpontjában kaptak helyet. Az épület homlokzata 640 (más adatok szerint 670) méter széles. A kastélyban több mint 700 szoba, 2153 ablak 1253 kandalló és 67 lépcsőház van. A kastély leghíresebb terme a _____, ahol kikiáltották a _____ egységet 1871-ben. A palota mintegy tízezer fő befogadására alkalmas. 93 hektáros _____ különleges növényekben, szökőkutakban, szobrokban gyönyörködhetett XIV. Lajos. A

5. és 6. osztály - Mintafeladatok

kastély _____-ig volt a francia királyok lakhelye.

Az Időutazó naplója

A múltba visszatérni, akár csak képzeletben is, egy izgalmas és csodálatos dolog. Versenyünk valamennyi fordulójában el fog kísérni benneteket ez a feladat. Ti, az Időutazók egy naplót vezettek, és fordulónként egy-egy naplóbejegyzést készítenek az adott korról megadott szempontok alapján.

Ezt a feladatot mindig külön lapon készítenek el, és egy régi naplóhoz híven illusztrálják! Terjedelme egy, maximum kettő A4-es lap legyen! A feladat megoldásánál végezzetek kutatómunkát az adott korról, tehát munkátok tartalmazzon tényszerű információkat, és természetesen használjátok a fantáziátokat is! Az értékelésnél pontozzuk a tartalmi elemeket (a feladat instrukciójának megfelelően), a fogalmazást és az illusztrációt.

Képzeljétek azt, hogy Versailles-ban éltek a Napkirály uralkodásának korában. A kastély hatalmas zöldségeskertjében dolgoztok, amely friss élelemmel látja el az uralkodót és udvartartását. Néha ti vizitek be a kastélyba a zöldségeket. Írjátok le, milyen az életetek! Milyen a kastély, milyen a konyhája? Hányan dolgoznak a konyhán? Milyen ételek készülnek?

Csoportos feladat

A feladatlapból már sokat megtudhattatok a Napkirályról és híres versaillesi kastélyáról. Készítsetek egy A/5-ös méretű füzetet, amelyben bemutatjátok ezt a híres kastélyt! A füzetnek legyen borítója, amelyen szerepeljen munkátok címe! A hátsó borítóra a készítők nevét írjátok! Belül az alábbi témákra térjete ki: A kastély keletkezésének körülményei. A kastély belső elrendezése, a lakosztályok, a tükörterem. A kastély parkja. A kastély stílusa. Érdekességek a kastély történetéből. Versailles ma.

Munkátokat illusztráljátok! Ne másoljátok internetről szöveget!